

УДК 330.341.1:330.15

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.208.32-38>**Орловська Ю.В.**

доктор економічних наук

Український державний університет науки і технологій

Orlovska Yulia

Dr. of Economic Sc.

Ukrainian State University of Science and Technology

<https://orcid.org/0000-0002-5915-4261>

ГЛОБАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ ЗЕЛЕНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

У статті досліджено феномен зеленої трансформації як сукупність глобальних імперативів, що визначають сучасні напрями структурних змін у світовій економіці. Обґрунтовано, що зелена трансформація виходить за межі екологічної політики та постає системною рамкою, яка перепрошиває інституційні, ринкові та конкурентні механізми розвитку. Проаналізовано еволюцію наукових підходів до розуміння трансформаційних імперативів, їх інституційне закріплення та роль ринків як механізму їх економічної реалізації. Показано, що екологічні вимоги дедалі більше інтерналізуються у міжнародній торгівлі, глобальних ланцюгах доданої вартості та конкурентних стратегіях, формуючи нові критерії доступу до ринків і капіталу. Окрему увагу приділено наслідкам зеленої трансформації для країн з перехідною економікою. Обґрунтовано, що для України інтеграція зелених імперативів є не факультативним напрямом розвитку, а умовою зміни позицій у глобальній економічній ієрархії та підготовки до поглиблення європейської інтеграції.

Ключові слова: зелена трансформація, глобальні імперативи, сталий розвиток, інституційні зміни, ринкова селекція, цифрові технології, конкурентоспроможність, глобальні ланцюги доданої вартості

GLOBAL IMPERATIVES OF GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION

The article examines green transformation as a system of global imperatives shaping contemporary structural changes in the world economy. It is argued that green transformation should not be interpreted solely as an environmental policy agenda, but rather as a comprehensive framework that reconfigures institutional arrangements, market mechanisms, and patterns of global competition. The study conceptualizes transformation imperatives as binding economic, technological, and regulatory requirements that define the boundaries of sustainable development trajectories. Methodologically, the article relies on a qualitative analytical approach combining conceptual analysis, a comparative review of academic literature, and institutional analysis of international policy frameworks related to green transformation.

The paper analyses the evolution of scholarly approaches to green transformation imperatives and explores their institutionalization through international frameworks, standards, and policy instruments. Particular attention is paid to the role of markets as mechanisms translating institutional imperatives into commercial conditions, thereby internalizing environmental requirements into pricing, trade regimes, and competitive strategies. It is demonstrated that ecological criteria increasingly influence international trade, access to capital, and participation in global value chains, contributing to a reallocation of market positions in favor of technologically adaptive and environmentally responsible actors.

The article also addresses the implications of green transformation for transition economies. It is argued that for Ukraine, the integration of green imperatives represents not an optional development path but a prerequisite for improving its position in the global economic hierarchy and advancing European integration. Green transformation is therefore interpreted as a strategic test of institutional capacity and structural adaptability, determining the ability of national economies to move from reactive compliance toward proactive participation in emerging models of sustainable growth.

Keywords: green transformation, global imperatives, sustainable development, institutional change, market selection, digital technologies, competitiveness, global value chains.

JEL Classification: Q01; Q56; O44; F64.

Постановка проблеми. Зелена трансформація у XXI столітті перетворилася з нормативно-декларативної концепції на системний принцип глобального економічного розвитку. Поєднання кліматичних загроз, ресурсних обмежень, технологічних зрушень і соціального тиску з боку суспільства сформувало нову логіку функціонування світової економіки, у межах якої екологічна сталість дедалі частіше виступає не обмеженням, а умовою довгострокової конкурентоспроможності.

На відміну від попередніх етапів екологізації економіки, сучасна зелена трансформація має виразно глобальний характер. Вона виходить за межі окремих національних стратегій або секторних реформ і проявляється як сукупність взаємопов'язаних імперативів – економічних, інституційних, технологічних і фінансових, – що визначають траєкторії розвитку держав, корпорацій і міжнародних організацій. Саме ця багатовимірність відрізняє зелений перехід від традиційної екологічної політики та зумовлює потребу його комплексного осмислення.

У глобальному вимірі зелена трансформація дедалі більше інтегрується в механізми міжнародної конкуренції, торговельної політики та фінансового регулювання. Запровадження вуглецевого ціноутворення, розвиток ринків зелених фінансових інструментів, екологізація стандартів виробництва і ланцюгів доданої вартості фактично формують нові правила гри на світових ринках. У цьому контексті екологічні вимоги набувають ознак економічних імперативів, ігнорування яких призводить до втрати доступу до ринків, капіталу та технологій.

Водночас глобальна зелена трансформація не є рівномірною. Вона характеризується значними просторовими й інституційними асиметріями, що зумовлюють різні стартові умови та різну спроможність країн інтегруватися в нову модель розвитку. Для економік із перехідним типом розвитку, зокрема тих, що перебувають у стані післякризової або післявоєнної реконструкції, зелений перехід постає не лише як виклик, а й як потенційне вікно можливостей для структурного оновлення.

Аналіз досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі зелена трансформація дедалі частіше описується не лише як набір політик чи технологічних зрушень, а як система трансформаційних імперативів, тобто вимог, що задають допустимі межі економічного розвитку. Концептуальною точкою опори для такого підходу є дискусія в межах напряму зеленої трансформації, де імперативи трактуються як політико-інституційні та знаннєві рамки, що визначають, які траєкторії переходу стають легітимними та реалізованими, – наприклад, у роботах директора Кембриджської природоохоронної ініціативи М. Ліч [1]. Паралельно формується політична траєкторія вживання категорії «імперативи»: міжнародні організації, зокрема OECD, пропонують формалізовані набори імперативів для ефективної державної політики інновацій у зеленому та цифровому переході, що фактично переводить дискурс імперативів із теоретичного рівня в інструментально-

управлінський [2].

У публікаціях українських авторів категорія імперативів використовується переважно для опису вимог європейського та глобального порядку денного і їхнього перекладу на національні пріоритети. Зокрема, окремі праці прямо фокусуються на імперативах Європейського зеленого курсу в контексті українських трансформаційних завдань [3], а також на концептуалізації імперативів зеленої трансформації в галузевих та макроекономічних підходах [4].

Разом із тим корпус досліджень залишається певним чином фрагментованим: часто імперативи подаються без явного дефінітивного розведення з драйверами, політичними інструментами та ринковими механізмами реалізації. Саме тому доцільним є підхід, що поєднує імперативи з інституційною архітектурою та ринковою селекцією, дозволяючи інтерпретувати зелений перехід як структурну зміну правил конкуренції та інтеграції, зокрема у євроінтеграційному вимірі.

Метою цієї статті є систематизація та аналітичне осмислення глобальних імперативів зеленої трансформації, а також виявлення їх економічного та інституційного змісту в контексті сучасних трансформацій світової економіки.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в ході дослідження застосовані як загально-теоретичні, так і конкретно-наукові методи економічного дослідження: порівняльно-історичний метод (в ході узагальнення основних рис зеленої трансформації в теоріях розвитку, інституціоналізму, концепцій сталості тощо), системного підходу (при визначенні рис нової зеленої структурної норми світової економіки), метод ієрархій (для характеристики інституційної архітектури зеленої трансформації економіки).

Виклад основних результатів дослідження. Теоретичне осмислення зеленої трансформації формується на перетині економічної теорії розвитку, інституціоналізму та концепцій сталості. На відміну від традиційних підходів до екологічної політики, що трактували екологічні обмеження як зовнішній фактор або коригуючу надбудову над економічним зростанням, сучасні теоретичні рамки розглядають екологічний вимір як ендогенний елемент економічної системи.

Концептуальною відправною точкою зеленої трансформації є ідея сталого розвитку, яка поєднує економічну ефективність, соціальну справедливість та екологічну збалансованість. В економічному вимірі сталість означає здатність системи відтворювати капітал, як фізичний, так і природний та людський, без підриву довгострокових основ зростання [5]. У цьому контексті природні ресурси та екосистемні послуги розглядаються не як безкоштовні фактори виробництва, а як обмежений і вразливий актив, деградація якого створює системні макроекономічні ризики.

Подальший розвиток теорії привів до формування концепції зеленого економічного зростання, що намагається зняти традиційне протиставлення між екологічною політикою та економічною динамікою. Згідно з цим підходом, екологічні інвестиції, підвищення ресурсної ефективності та розвиток чистих технологій

можуть виступати джерелом продуктивності, інновацій і структурних зрушень [5]. Таким чином, зелена трансформація інтерпретується не як стримування економічного зростання, а як його якісна перебудова.

Важливим теоретичним блоком є інституційний підхід, який дозволяє пояснити, чому екологічно ефективні рішення не завжди реалізуються автоматично. Ринки за соціокультурною інерцією систематично недооцінюють екологічні ризики через наявність зовнішніх ефектів, інформаційної асиметрії та короткострокових стимулів [6]. У цьому сенсі зелена трансформація постає як процес інституційного перепрограмування економіки через регуляторні рамки, стандарти, податкові стимули, механізми ціноутворення на викиди та фінансове регулювання.

Суттєвий внесок у теоретичне обґрунтування зеленої трансформації робить концепція циркулярної економіки, яка змінює лінійну модель «виробництво – споживання – утилізація» на замкнені цикли використання ресурсів. У межах цієї логіки екологічна ефективність досягається не лише через зменшення шкоди, а через переосмислення дизайну продуктів, бізнес-моделей і ланцюгів доданої вартості. Циркулярність виступає не доповненням, а структурним елементом зеленої трансформації [7].

Окремого теоретичного значення набуває фінансово-економічний вимір зеленої трансформації, який концептуалізується через розвиток сталих фінансів та ESG-підходів. У цьому контексті екологічні критерії інтегруються в процеси інвестування, кредитування та оцінки ризиків, що змінює логіку розподілу капіталу на глобальному рівні [8]. Теоретично це означає перехід від нейтральності фінансових ринків щодо екологічних наслідків до їх активної ролі у спрямуванні економічної трансформації.

Таким чином, зелена трансформація в теоретичному вимірі постає як багаторівневий процес системної перебудови економіки, у рамках якого екологічні обмеження інтегруються в механізми зростання, інституційного розвитку та глобальної конкуренції. Саме ця інтегративна природа визначає зелений перехід не як тимчасову політичну моду, а як довгострокову парадигму розвитку світової економіки.

Сучасна зелена трансформація формується не як сукупність добровільних екологічних ініціатив, а як *система глобальних імперативів*, що визначають допустимі траєкторії економічного розвитку. На відміну від драйверів, які описують причини змін, імперативи фіксують обов'язковість адаптації: вони окреслюють ті вимоги, ігнорування яких призводить до втрати конкурентних позицій, доступу до ринків, фінансових ресурсів і технологій. У цьому сенсі зелена трансформація набуває рис нової структурної норми світової економіки.

1. Кліматичний імператив: інтеграція декарбонізації в економічну логіку.

Першим і базовим імперативом зеленої трансформації виступає необхідність системної декарбонізації економічної діяльності. Кліматичні ризики перестали бути віддаленою загрозою і трансформувалися у

фактор прямого економічного впливу, що зачіпає виробництво, інфраструктуру, фінансову стабільність і страхові ринки. У цих умовах зниження вуглецевої інтенсивності перестає бути елементом екологічної політики та стає умовою довгострокової економічної життєздатності.

Кліматичний імператив виявляється в тому, що економічні суб'єкти змушені враховувати викиди парникових газів у стратегічних рішеннях від інвестиційного планування до формування ланцюгів доданої вартості [9]. Декарбонізація дедалі частіше виступає не вибором, а передумовою збереження доступу до глобальних ринків і фінансових ресурсів.

2. Ресурсний імператив: перехід від лінійних до ефективних моделей використання ресурсів.

Другим ключовим імперативом є необхідність подолання ресурсної неефективності традиційної лінійної моделі розвитку. Обмеженість природних ресурсів, нестабільність постачання та зростання цінової волатильності формують жорсткі обмеження для екстенсивного економічного зростання. За цих умов підвищення ресурсної ефективності та зменшення матеріалоемності стають стратегічною вимогою, а не інструментом екологічної оптимізації.

Ресурсний імператив означає, що економіки та бізнес-структури змушені переосмислювати виробничі процеси, логістику та споживчі моделі [10]. Збереження конкурентоспроможності дедалі більше залежить від здатності скорочувати втрати ресурсів, інтегрувати повторне використання та мінімізувати залежність від імпортової сировини.

3. Технологічний імператив: інноваційне оновлення та цифрові технології як умова зеленого переходу.

Зелена трансформація формує чіткий технологічний імператив, що полягає у необхідності постійного оновлення виробничої та інфраструктурної бази. Сучасні екологічні вимоги несумісні з використанням застарілих технологічних рішень, які характеризуються високою енерго- та матеріалоемністю. У цьому контексті технологічна модернізація перестає бути інструментом підвищення ефективності та перетворюється на умову відповідності новим глобальним стандартам. Технологічний імператив також означає, що доступ до інновацій стає ключовим фактором диференціації між країнами та компаніями. Ті економічні актори, які не здатні інтегрувати зелені технології, ризикують закріпитися в сегментах із низькою доданою вартістю та зростаючими регуляторними бар'єрами.

В цьому контексті слід в першу чергу говорити про цифрові технології як ключовий інструмент реалізації глобальних імперативів зеленої трансформації економіки, оскільки ці технології забезпечують вимірюваність, прозорість і керованість екологічних процесів. Використання big data, штучного інтелекту та IoT дозволяє оптимізувати споживання енергії й ресурсів у промисловості, транспорті та міській інфраструктурі, безпосередньо знижуючи вуглецевий слід. Цифрові платформи сталого фінансування та ESG-аналітики мінімізують інформаційну асиметрію на ринках капіталу й спрямовують інвестиції у «зелені» проекти.

Водночас цифровізація ланцюгів створення вартості підвищує їхню екологічну простежуваність і відповідальність транснаціональних корпорацій. Без системної цифрової трансформації досягнення цілей кліматичної нейтральності залишається декларативним, а не економічно реалізованим.

4. *Фінансовий імператив: екологізація потоків капіталу.*

Окремого значення набуває фінансовий імператив зеленої трансформації, який полягає в зміні критеріїв розподілу капіталу. Екологічні ризики дедалі частіше інтегруються в механізми оцінки інвестиційної привабливості, кредитоспроможності та вартості капіталу. У результаті фінансові ринки перестають бути нейтральними щодо екологічних наслідків економічної діяльності [8].

Фінансовий імператив означає, що компанії та держави змушені адаптувати свою економічну поведінку до нових вимог інвесторів і фінансових інститутів. Ігнорування екологічного виміру дедалі частіше призводить до подорожчання фінансування або повної втрати доступу до нього.

5. *Інституційний та конкурентний імперативи: нові правила гри світової економіки.*

Зелена трансформація формує також інституційний і конкурентний імперативи, які проявляються через зміну глобальних правил економічної взаємодії. Екологічні стандарти, вимоги до звітності та регуляторні механізми поступово інтегруються в торговельні режими, промислову політику та міжнародні угоди. У цьому сенсі екологічна відповідність стає фактором конкурентної селекції.

Конкурентний імператив полягає в тому, що зелена трансформація дедалі більше визначає розподіл вигод і втрат у глобальній економіці. Країни та компанії, які здатні адаптуватися до нових вимог, отримують доступ до перспективних ринків і технологій, тоді як відставання у зеленому переході трансформується у структурну економічну вразливість.

Слід підкреслити, що глобальні імперативи зеленої трансформації не реалізуються спонтанно; їхня практична дієвість забезпечується через багаторівневу інституційну архітектуру, яка формує правила, стимули та обмеження для економічних акторів. У цьому контексті інститути виступають не лише як механізми координації, а як інструменти примусу до адаптації, що транслують екологічні вимоги у сфери торгівлі, фінансів, інвестицій і виробництва.

На найвищому рівні інституційна архітектура зеленої трансформації формується в межах системи Організація Об'єднаних Націй та пов'язаних з нею багатосторонніх домовленостей. Саме тут екологічні цілі набувають статусу універсальних орієнтирів розвитку та вбудовуються в глобальний дискурс економічної політики. Ключовою особливістю цього рівня є його рамковий характер: він не встановлює безпосередніх механізмів примусу, але формує нормативну матрицю, в межах якої діють інші інституційні рівні.

Через глобальні цілі сталого розвитку та кліматичні угоди екологічні імперативи легітимізуються як

складова міжнародної відповідальності держав. У результаті екологічна відповідність поступово перетворюється на критерій політичної та економічної респектабельності на міжнародній арені.

Найбільш розвиненим прикладом регіональної інституціоналізації зеленої трансформації є Європейський Союз. На цьому рівні екологічні імперативи трансформуються з декларацій у обов'язкові регуляторні вимоги, що мають прямий вплив на функціонування ринків. Зелена трансформація тут реалізується через поєднання кліматичної політики, промислової стратегії та фінансового регулювання.

Важливо, що регіональні інституції виконують роль «передавачів» глобальних імперативів у конкретні економічні механізми: стандарти виробництва, вимоги до звітності, торговельні обмеження та фінансові критерії. У цьому сенсі інституційна архітектура виходить за межі екологічної політики та стає частиною системи економічного управління.

Окреме місце в інституційній архітектурі займають міжнародні фінансові інститути, передусім група Світового банку, регіональні банки розвитку та інші інституції довгострокового фінансування. Їхня роль полягає у трансформації екологічних імперативів у фінансову умовність: доступ до ресурсів дедалі частіше пов'язується з дотриманням екологічних та кліматичних критеріїв.

Фінансові інститути виконують функцію масштабування зеленої трансформації, спрямовуючи капітал у пріоритетні сектори та водночас обмежуючи фінансування екологічно ризикованих проєктів. Таким чином, зелена трансформація закріплюється не лише через норми, а й через структуру фінансових потоків [8].

Важливою складовою глобальної інституційної архітектури зеленого переходу є система стандартів, рейтингів і добровільних рамок, які формують поле так званого «м'якого права». Організації на кшталт OECD відіграють ключову роль у виробленні методологій, рекомендацій і показників, що поступово набувають де-факто обов'язкового характеру.

Хоча ці інструменти формально не мають сили закону, їхній вплив реалізується через ринки капіталу, корпоративне управління та міжнародну репутацію. У результаті добровільні стандарти трансформуються в обов'язкові вимоги, ігнорування яких стає економічно не вигідним.

Попри зростаючу щільність інституційної архітектури, глобальна зелена трансформація залишається нерівномірною. Інституційні спроможності країн суттєво різняться, що створює ризик фрагментації глобального простору на зони з різними екологічними стандартами. Для економік із нижчим рівнем інституційного розвитку зелена трансформація може набути характеру зовнішнього тиску, а не внутрішньо інтегрованої стратегії.

Ця асиметрія підсилює значення інституційного дизайну та міжнародної координації. Без узгодження правил і механізмів підтримки зелена трансформація ризикує поглибити структурні дисбаланси між центром і периферією світової економіки.

Сферою матеріалізації глобальних імперативів зеленої трансформації слугує глобальний ринок, передусім зміна логіки його функціонування. Якщо на попередніх етапах екологічні вимоги існували переважно у сфері політики та регулювання, то в сучасних умовах вони дедалі активніше вбудовуються безпосередньо в механізми ціноутворення, конкуренції та доступу до ринків [11]. У результаті ринки перестають бути нейтральним середовищем і трансформуються у ключовий інструмент примусу до зеленого переходу.

Однією з фундаментальних змін є *поступова монетизація екологічних виробничих ефектів*. Вуглецеві викиди, енергоємність і ресурсна неефективність дедалі частіше відображаються у витратах виробництва через механізми ціноутворення, податки або регуляторні надбавки. Це означає, що екологічна неефективність перестає бути «невидимою» для ринку і трансформується у прямий економічний тягар.

У такій логіці ринки виконують дисциплінуючу функцію: виробники та споживачі змушені коригувати поведінку не з міркувань екологічної відповідальності, а з огляду на зміну відносних цін. Екологічні імперативи в такий спосіб інтегруються у базові механізми економічного вибору [1].

Зелена трансформація детермінує *перейорієнтацію конкурентних переваг* на глобальних ринках. Традиційні джерела конкурентоспроможності – дешеві ресурси, низькі екологічні стандарти або зовнішня екологічна експансія – поступово втрачають ефективність. Натомість зростає значення технологічної спроможності, енергоефективності та екологічної відповідальності.

Цей процес має виразний структурний характер. У низці секторів спостерігається перерозподіл ринкових позицій між компаніями, які здатні адаптуватися до нових вимог, і тими, чия бізнес-модель залишається прив'язаною до застарілих технологічних укладів. У результаті ринки стають механізмом селекції, що прискорює вихід менш адаптованих гравців [10].

Значні зміни відбуваються і в сфері міжнародної торгівлі. Екологічні критерії дедалі частіше використовуються як елемент торговельної політики, формуючи *нові бар'єри та умови доступу до ринків*. Це означає, що конкурентоспроможність на зовнішніх ринках дедалі більше залежить не лише від ціни й якості продукції, а й від її екологічного профілю.

У цьому контексті ринки виконують функцію трансляції інституційних імперативів у комерційні умови. Для експортоорієнтованих економік зелена трансформація стає умовою інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості [12].

Окремим виміром ринкової трансформації є *пересмислення глобальних ланцюгів доданої вартості*. Екологічні вимоги дедалі частіше поширюються не лише на кінцевий продукт, а й на всі етапи його виробництва. Це змінює критерії вибору постачальників і стимулює перерозподіл виробничих функцій.

Для компаній це означає необхідність інтеграції екологічних критеріїв у управління ланцюгами постачання, а для країн – перегляд стратегій залучення

інвестицій і промислової спеціалізації. Ланцюги доданої вартості перетворюються з нейтральних виробничих структур на інструмент поширення зелених імперативів.

Поряд із процесами витіснення та адаптації зелена трансформація створює *нові ринкові сегменти*. Ринки відновлюваної енергетики, енергоефективних технологій, екологічних послуг і зелених фінансових інструментів формують простір для появи нових бізнес-моделей і джерел зростання.

Водночас ці сегменти характеризуються високим рівнем конкуренції та значною залежністю від інституційного середовища. Таким чином, ринки не лише реагують на зелені імперативи, а й стають полем їх активної економічної реалізації.

У сукупності трансформація ринків у контексті зеленого переходу означає зміну самої природи глобальної конкуренції. Ринки перестають бути нейтральним механізмом обміну та набувають функції селективного середовища, у якому екологічні імперативи транслуються у конкурентні переваги або втрати. Вбудовування екологічних критеріїв у ціноутворення, торговельні режими та ланцюги доданої вартості зумовлює перехід від конкуренції, заснованої на короткострокових витратах, до конкуренції, що ґрунтується на технологічній спроможності, інституційній відповідності та стратегічній адаптивності.

У цьому сенсі зелена трансформація не створює окремого зеленого сегмента конкуренції, а перекроє конкурентне поле загалом. Екологічна відповідність поступово інтегрується в ядро ринкової логіки, визначаючи доступ до капіталу, ринків збуту та участі в глобальних виробничих мережах. Таким чином, ринок виступає ключовим механізмом реалізації глобальних зелених імперативів, перетворюючи їх із нормативних вимог на економічно дієві критерії відбору, що формують нову ієрархію конкурентоспроможності у світовій економіці.

Висновки. Таким чином, глобальна зелена трансформація у сучасній світовій економіці постає не як сукупність окремих політик або технологічних рішень, а як система взаємопов'язаних імперативів, що переопреділяють інституційну, ринкову й конкурентну логіку розвитку. Кліматичні, ресурсні, фінансові та технологічні імперативи закріплюються через багаторівневу інституційну архітектуру та реалізуються безпосередньо через механізми ринку, де екологічна відповідність дедалі частіше визначає доступ до капіталу, торгівлі й участі в глобальних ланцюгах доданої вартості. У цьому сенсі зелена трансформація сьогодні функціонує як механізм ринкової селекції.

Для країн із перехідною економікою ця логіка означає зміну критеріїв міжнародного позиціонування. Зелений перехід перестає бути зовнішньою вимогою й перетворюється на умову зміни статусу в ієрархії світової економіки. Йдеться не про формальне дотримання екологічних стандартів, а про здатність інтегрувати зелені імперативи в інституційний дизайн, промисловою політику та ринкову поведінку. Саме ця інтеграція визначає, чи залишатиметься економіка в ролі

адаптивного реципієнта правил, чи зможе перейти до активної участі у формуванні нових економічних режимів.

У цьому контексті для України ключовим стає не питання «відповідності» зеленим вимогам, а питання стратегічної готовності до нової логіки економічної інтеграції, зокрема у напрямі Європейського Союзу. Зелена трансформація задає рамку, в межах якої відбувається перехід від ресурсно- та енергоємної моделі до економіки, здатної конкурувати за інвестиції, технології та місце в європейських виробничих мережах. Підвищення позицій у міжнародних рейтингах конкурентоспроможності, інституційної якості та інвестиційної

привабливості у цьому сенсі є не самодостатньою метою, а побічним ефектом системної інтеграції зелених імперативів у національну модель розвитку.

Таким чином, зелена трансформація для України виступає не окремим напрямом політики, а стратегічним тестом на здатність змінити траєкторію розвитку від наздоганяючої адаптації до структурної конвергенції з європейським економічним простором. І успіх цього переходу визначатиметься не масштабом задекларованих цілей, а послідовністю інституційних рішень і здатністю перетворити глобальні імперативи на внутрішній ресурс економічної еволюції.

Список використаних джерел:

1. Leach M. What is Green? Transformation imperatives and knowledge politics. The Politics of Green Transformations / Ian Scoones, Melissa Leach, Peter Newell. Publisher: Routledge, 2025. 239 p.
2. Navigating green and digital transitions: five imperatives for effective STI policy. OECD science, technology and industry policy papers. November 2023. No. 162.
3. Гончаренко О.В., Багорка, Д.А., Иванова М.А. Стратегічні імперативи розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті реалізації європейського Зеленого курсу. Інноваційна економіка. 2023. № 3. С. 100–105.
4. Чала В.С. Глобальні імперативи зеленої економіки у парадигмі сталого розвитку : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.02. Київ : КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2023.
5. Lanoie P., Laurent-Lucchetti J., Johnstone N., Ambec S. Environmental policy, innovation and performance: new insights on the porter hypothesis. Economic Management Strategy. 2011. № 20 (3). P. 803-842. DOI: 10.1111/j.1530-9134.2011.00301.
6. Vargas-Hernández J.G. Strategic transformational transition of green economy, green growth and sustainable development: institutional approach. International Journal of Environmental Sustainability and Green Technologies. 2020. № 11 (1). P. 34–56.
7. Blomsma F., Brennan G. The emergence of circular economy: a new framing around prolonging resource productivity. Journal of Industrial Ecology. 2017. Vol. 21. No. 3. P. 603-614.
8. The Financial System We Need: Aligning the Financial System with Sustainable Development: UNEP Inquiry Report. Nairobi: UNEP, October 2015. 112 p.
9. Гнедіна К.В., Сорока А.В. Декарбонізація економіки як чинник забезпечення кліматично нейтрального майбутнього: сучасні виклики і перспективи в Україні та світі. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-76>
10. Eckersley R. Greening states and societies: from transitions to great transformations. Environmental Politics. 2021. Vol. 30, No. 1–2. P. 245–265.
11. Porter M.E., van der Linde C. Toward a new conception of the environment–competitiveness relationship. Journal of Economic Perspectives. 1995. Vol. 9, No. 4. P. 97–118. URL: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.9.4.97>
12. Trade and Environmental Sustainability / World Trade Organization (WTO). 2015. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tc2015d1rev2_S01_P08.pdf

References:

1. Leach, M. (2025). What is green? Transformation imperatives and knowledge politics. In Ian Scoones, Melissa Leach & Peter Newell, The politics of green transformations (pp. 25–38). Routledge.
2. OECD. (2023, November). Navigating green and digital transitions: Five imperatives for effective STI policy. OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 162. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/dffb0747-en>
3. Honcharenko, O. V., Bahorka, D. A., & Ivanova, M. A. (2023). Stratehichni imperatyvy rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv v konteksti realizatsii yevropeiskoho Zelenoho kursu 4. [Strategic imperatives for the development of agricultural enterprises in the context of the European Green Deal implementation]. Innovatsiina ekonomika, (3), 100–105. [In Ukrainian].
4. Chala, V. S. (2023). Hlobalni imperatyvy zelenoyi ekonomiky u paradyhmi staloho rozvytku [Global imperatives of the green economy in the paradigm of sustainable development] (Doctoral dissertation). Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. [In Ukrainian].
5. Lanoie, P., Laurent-Lucchetti, J., Johnstone, N., & Ambec, S. (2011). Environmental policy, innovation and performance: New insights on the Porter hypothesis. Economic Management Strategy, 20(3), 803–842. <https://doi.org/10.1111/j.1530-9134.2011.00301>

6. Vargas-Hernández, J. G. (2020). Strategic transformational transition of green economy, green growth and sustainable development: An institutional approach. *International Journal of Environmental Sustainability and Green Technologies*, 11(1), 34–56. <https://doi.org/10.4018/IJESGT.2020010103>
7. Blomsma, F., & Brennan, G. (2017). The emergence of circular economy: A new framing around prolonging resource productivity. *Journal of Industrial Ecology*, 21(3), 603–614. <https://doi.org/10.1111/jiec.12603>
8. United Nations Environment Programme (UNEP). (2015). *The financial system we need: Aligning the financial system with sustainable development*. UNEP.
9. Hnedina, K. V., & Soroka, A. V. (2023). Dekarbonizatsiia ekonomiky yak chynnyk zabezpechennia klimatychno neitralnoho maibutnoho: suchasni vyklyky i perspektyvy v Ukraini ta sviti [Decarbonization of the economy as a factor of ensuring a climate-neutral future: Contemporary challenges and prospects in Ukraine and the world]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (54). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-76> [In Ukrainian].
10. Eckersley, R. (2021). Greening states and societies: From transitions to great transformations. *Environmental Politics*, 30(1–2), 245–265. <https://doi.org/10.1080/09644016.2020.1810890>
11. Porter, M. E., & van der Linde, C. (1995). Toward a new conception of the environment–competitiveness relationship. *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 97–118. <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.97>
12. World Trade Organization. (2015). *Trade and environmental sustainability*. https://unctad.org/system/files/official-document/tc2015d1rev2_S01_P08.pdf

Дата надходження статті: 01.12.2025 р.

Дата прийняття статті до друку: 17.12.2025 р.